

שמעתא עמיקתא

גליון תע"ג | פרשת תזריע - מצורע | תשפ"א | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לפירת העומר

חלק שני

טו. סעודת מצוה

יש אומרים שאף בסעודת מצוה לא יעשו ריקודים ומחולות. [עיי' בגר"ז (סי' תצג אות א) שכת' שאפי' בסעודת "יקדושיק" אין לעשות, אפי' שהיא סעודת מצוה. וכן דעת המנח"י (ח"א סי' קיא)]. וי"א שבסעודת מצוה שרי. [עיי' במ"א (סי' ק) שכתב לאסור ריקודים בסעודת שידוכין, שאינה סעודת מצוה, כמבואר במ"א בסיו' תמיד סי' ט', בפמ"ג שם מ"ז סי' ק' ח' ובמ"ב סי' רמ"ט סי' ט' ועיי' בסמוך. אבל בסעודת אירוסין דהוי סעודת מצוה משמע דשרי. ועיי' במחצת"ש]. וכן עיקר. [עיי' במ"ב (סי' ק) שהביא דברי המ"א. וכן מבואר באג"מ (א"ח ח"ב סי' צה ד"ה ודבר) לענין ז' ברכות]. ומ"מ לכתחלה יש מקום להימנע מנגינה בכלל זמר אף בסעודת מצוה. [עיי' במבית לוי (ח"א עמי נז). ועיי' במ"ב (סי' תמד סי' קד) ש"יתאסי" הוי סעודת מצוה. ועיי' (סי' תטו סי' ק) שסעודת אירוסין או סעודת קנין שנוהגין לעשות עכשיו גם אלו סעודת מצוה הם. ועיי' מ"ש לעיל בהגה הקדומת בשם המ"ב שמשמע שסותר. ודעת הגר"ש"א זצ"ל (נשא יוסף ח"א סי' קב) שאין להתיר כלי זמר בבר מצוה כי אין הדבר שכיח והכרחי ואדרבה רובא דעלמא אינם נוהגים בכלל זמר בבר מצוה ועיי' א"ח בזה משום חסרון והפחתה בשמחה של מצוה]. ועיי' בסמוך.

טז. סעודת תנאים

בסעודת תנאים, מותר לשיר אף שירי שמחה. [הגר"ש"א זצ"ל (שם פ"א אות יח), עיי' הטעם]. יז. קבלת חתן בשירה כנהוג בישיבות

קבלת חתן בשירה וכו' כנהוג בישיבות הקדושות בשאר ימות השנה, אין לערכה בימים אלו. [הגר"ש"א זצ"ל (שם תת"ר). ועיי' במ"ב (סי' תש"א) זצ"ל (אשרי האישי פס"ה אות כב)]. יח. התחתן בל"ג סמוך לערב, היתר זמרה אור ליום ל"ד (לנוהגים להחמיר) התחתן בל"ג בעומר ביום סמוך לערב מותר לעשות סעודה בשמחה אח"כ בלילה שהוא אור לל"ד אף בכלי שיר וריקודים כסעודה רגילה. [אג"מ (אה"ע ח"א סי' צז)].

יט. שבע ברכות

כל ז' ימי המשתה ריקודים וכלי שיר מותרים. ויכול כל אדם להיות שם ולשמוח בשמחתם. [אג"מ (א"ח ח"ב סי' צה ש"ה ודבר) ובמשנה הלכות (ח"ו סי' קט) התייר אפילו בני שבעות].

כ. סיום מוסכת

מותר לערוך סיום מוסכת בימי הספירה עם תזמורת, אפילו מי שלא היה רגיל לעשות תזמורת בסיום, כי שמחת התורה אין לה גבול. [הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האישי פס"ה אות כב)].

כא. בר מצוה

מותר לערוך חגיגת וסעודת בר מצוה ולשמוח בה, אף על פי שאינה ביום שנעשה גדול. (כדעת המקילים לעיל אות יז). [הגר"ש"א זצ"ל (שם פ"א אות יז)]. ואם אינה בזמנה י"א שיש להימנע מריקודים ותזמורת. [שם תה"ג כ' 661]. ואם הנער דורש דהוי סעודת מצוה, יש מקילים. [כן יוצא מעיקר הדין לפי הפוסקים המקילים לעיל באות י' לענין סעודת מצוה].

כב. הכנסת ספר תורה

יש אומרים ששמחה וריקודים בהכנסת ספר תורה מותרת. [הגר"ש"א זצ"ל (הל' חג בחג פ"ז הגה 36 וסודר פסח כהלכתו פ"ב אות ד' הגה 53)]. ויש אומרים שיש להימנע, ומכל מקום בשלשת ימי הגבלה מותר אף לדעה זו. [הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש פ"א הגה 53)].

כג. ריקודים וזמר בל"ג בעומר

יש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הילולת רשב"י אף בליל ל"ג בעומר. [הגר"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמי שפ)]. ודעת הגר"ש"א זצ"ל (שם פ"א הגה כג והגה 58) שלנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) שפיר שרי אפי' ריקודים של רשות. ובשבת הלוי (ח"ח סי' קסח אות ה) כתב שיש להחמיר בליל ל"ג לענין שמיעת כלי שיר, והעושין נשואין בליל ל"ג גם כלי שיר מותר].

תספורת

א. מנהג שלא להסתפר

נוהגים שלא להסתפר בימי ספירת העומר. [שו"ע (סעי' ב). עיי' ברדב"ז (סי' תרפג) שיש מקומות שלא נהגו אסור תספורת. אולם הב"ח (רס"י תצג) כתי' שבכל המקומות נהגו להחמיר. ועיי' במ"ב (סי' ק) שכתב שאם נסתפר בימי העומר היו נוהגין לקסו ולחננישן]. ולענין נשים וקטנים עיי' לקמן.

ב. שער הזקן

איסור תספורת כולל אף שער הזקן. [הגר"ש"א זצ"ל (מעדני שלמה עמי' ב) והגר"ש"א זצ"ל (אשרי האישי פס"ה אות ב). ועיי' בסמוך בשם הביאור הלכה שלמד גר"י האיסור מאיסור תספורת בחוה"מ].

ג. תספורת השפה

מותר לספר השפה אפי' אינה מעכבת את האכילה. [עיי' בביאור הלכה (סי' תצג) שהמותרים להסתפר בחוה"מ גם בספירה ראשים דלא עדיף מחוה"מ. ולפי דבריו י"ל להשפה שרי דומיא דחוה"מ. וכי"כ באבני ישפה (ח"א סי' ק) שהשפה שריא בכל גוונא. ועיי' באג"מ (א"ח ח"ב סי' צז) שתמה על המ"ב אף זה ענין לחוה"מ דספ"ה"ע מטעם אבלות אתנין עלה]. ויש אוסרים [א"מ"כ מעכבת האכילה]. [הגר"ש"א (שם פס"ה אות ב)].

ד. שער הגבות וריפי העינים ושאר הגוף

לדעת הסוברים שישם אסורות בתספורת (עיי' בזה לקמן) מכל מקום מריטת שער הגבות וריסי העינים, מותרת, אפילו לצורך יפוי. [הגר"ש"א זצ"ל (בין פסח לשבעות פ"ט הגה יח). ועיי' שם שכמו כן תספורת ונגילוח הנהגת תמיד לטהרה מותרת]. ויש אומרים שאף כל שער הגוף מותר (פרט לשער הראש). וכן נראה עיקר. [אבני ישפה (ח"א סי' צט), ונראה להקל כדבריו כי בלא"ה יש סוברים שבשנים לא נוהג האיסור כלי זמר. וכן באור לציון (ח"ג פ"א אות ד)].

המותרים להסתפר

א. נאנס ולא יכל להסתפר לפני הספירה

מי שנאנס ולא יכל להסתפר לפני ספירת העומר מחמת אונס ידוע (אפי' אינו ידוע שהוא עצמו נאנס) מותר לו להסתפר בספ"ה"ע. [עיי' בה"ל (סי' תצג על סעי' ב ד"ה נוהגים) שדין ספ"ה"מ כדון חוה"מ. ובחוה"מ כבה"ג שרי כמבואר בשו"ע (סי' תקל"א סעי' ד) ובמ"ב (סי' ק) ויש מחמירים בזה. [אג"מ (אג"מ ח"א ח"ב סי' צז) שתמה על הבה"ל והתייר כה"ג דוקא כשיש משום ניוול. ובמקום צורך יש למיקל על מי לסמוך].

ב. נשים

יש אומרים שאין נשים אסורות בתספורת. [אור לציון (ח"ג פ"ז אות ט)]. וי"א שמכל מקום ראוי שיחמירו על עצמן אם אין הדבר נחוץ כל כך. [אג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלה)]. וי"א שגם נשים אסורות בתספורת. [הגר"ש"א זצ"ל (בין פסח לשבעות פ"טו הגה י"ט ומעדני שלמה עמי' ב)].

ג. קטנים

יש אומרים שאין קטנים אסורות בתספורת. [אור לציון (ח"ג פ"ז אות ט)]. ויש אומרים שאסורים בו אם לא במקום צורך. [הגר"ש"א זצ"ל (הל' חג בחג ספ"ה"ע פ"ז הגה 58)]. ועיי' בסמוך.

מנהגי אבילות

נישואים

א. מנהג שלא לישא אשה בימים אלו

נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא. אבל לארס ולקדש, מותר. [שו"ע (סי' תצג סעי' א)]. ולהחזיר גרושתו שרי, משום שאינו כל כך שמחה. [מ"ב (סי' ק)]. ועיי' להלן לענין נישואין מל"ג בעומר ואילך.

ב. בשעת הדחק

י"א שאם יש סיבה לישא אישה בימים אלו כגון שלא קיים מצות פריה ורביה או שאין לו מי שישמשנו וכיוצא בו מותר ובתנאי שלא ירבה בשמחה. [גר"ב"ז (ח"ב סי' תרפז) כי לא עדיף האי מנהג מאבילות של יום וברור הוא. וכן הביא הפרי"ח (סי' תצג) בשם הר"ם לזאנו בספר שתי דיות (נ"א): וכת' דכ"פ אם לא קיים פ"ר שרי]. ויש מחמירים בכל אופן. [שערי"ת (שם אות א) בשם במחצ"ב ועוד פוסקים]. וכן המנהג להחמיר אף במי שאין לו בנים [מ"ב (סי' ק)], ומ"מ בשעת הדחק גדול אם יש צורך יש מקום להקל, ויעשו כן בימים שיש נוהגים בהם היתר (עד ר"ח אייר או אחר ל"ג בעומר). [שם] בשם הגדמ"ר להתייר בשעת הדחק לעשות נישואין בין פסח לעצרת. ועיי' בחינוד בית יהודה סי' כא אות 2) שכת' בשם הגדמ"ר להתייר בשעת הדחק לעשות נישואין בין פסח לעצרת. ועיי' בחינוד בית יהודה שהתייר מל"ג בעומר אף במקומות שנהגים אסור]. ולענין תספורת עיי' להלן.

ג. שידוכין

מותר לעשות שידוכין עם סעודה, אבל לעשות ריקודים ומחולות נהגו איסור. [מ"ב (סי' ק)].

ריקודים וזמר

א. ריקודים של רשות

ריקודים ומחולות של רשות יש לזוהר בימים אלו. [מ"ב (סי' ק)]. ולנוהגין מנהגי אבלות מר"ח ומראש חודש סיון עד עצרת נוהגין להסתפר, יש להסתפק אם יש להקל בריקודים ומחולות של רשות. [שערי"ת (אות ד)]. ונוהגים להחמיר בזה. [הגר"ש"א זצ"ל (בין פסח לשבעות פ"טו הגה ד) ובמבית לוי (ח"ג לח)].

ב. שמיעת זמר

יש להימנע בימים אלה מזמר המעורר ריקוד (דהיינו אחד או שנים רוקדים) ומחול (ריקוד של אנשים הרבה), אבל שירה המרוממת את האדם אך אינה מביאתו לידי ריקוד ומחול מותרת. [הגר"ש"א (הליכ"ש פ"א אות ד' והגה 53) שאפי' שאין הדבר מבואר בפוסקים נהגו להימנע אף משירה. וכן דעת האג"מ (יו"ד ח"ב סי' קלו) והמנח"י (ח"א סי' קיא). ומ"מ דעת הגר"ש"א זצ"ל (שם) שמעיקר הדין מותר לשמוע שירים שלא מביאים לידי ריקוד כני"ל].

ג. שירה כפה

שירה כפה אפילו מעוררת ריקוד מותרת. [הגר"ש"א זצ"ל (הלכות חג בחג פ"ז הגה 34). ועיי' בארחות רבנו (פ"ה הגה 34). ודעת הגר"ש"א זצ"ל (הליכ"ש פ"א אות ד') לאסור]. וקלטות ללא ליווי כלי זמר יש מתייר. [אג"מ (א"ח ח"א סי' קסח) כי נחשב לשירה כפה. ודעת השבט הלוי (ח"ב סי' נא) שנחשב לשירה בכלל].

ד. הליכ"ש

קטנים שהגיעו לחינוד יש לחנכם שלא לשמוע כלי זמר. [כן משמע מהאג"מ (א"ח ח"ד סי' כא אות ד)].

ה. סיפורים משולבים עם שירים

מותר לשמוע קלטות סיפורים אף אם משולבים בהם מעט שירים. [הגר"ש"א זצ"ל (פ"א הגה 53)].

ו. סובל מעצבות, שומע כדי להפיג בדידות או פחדים

מותר לשמוע זמר כשעושה רק על מנת להפיג בדידות או פחדים. [הגר"ש"א זצ"ל (ח"ג פכ"ה הגה 6)]. וק"ו חולה עצבים שמותר לו לשמוע כלי שיר. [עיי' באור לציון (ח"ג פכ"ה אות ב)].

ז. לצורך הוללה

מותר לנגן לצורך חולה לחזק מזגו. [הגר"ש"א זצ"ל (שם הגה 54) והגר"ק שליט"א (הל' חג בחג פ"ז הגה 59)].

ח. לצורך התעמלות

מי שזקוק לעשות התעמלות מטעמי בריאות ולצורך כך צריך לשמוע זמר (כגון שהתעמלות על פי קצב הנגינה וכדומה), יש מקום להקל בדבר. [כן שמענו בשם הגר"ש"א אולמן שליט"א ע"פ המ"ב (סי' תקס סי' יג)].

ט. בשעת הנהיגה

הנוהג במכונית וכדו' ונצרך לשמיעת מוזיקה כדי שלא ירדם וכדומה, רשאי לשמוע, על מנת למנוע הסכנה הכרוכה בזה. [נלא גרע מהא דכתב המ"ב (סי' תקס סי' יג), עיי' שם]. והכא קיל טפי דיש חשש סכנה. ועיי' מ"ש"כ לקמן לענין קייטנות לילדים].

י. אינו מבזבז לשמוע

השומע כלי זמר בעל כרחו כגון באוטובוס וכדו', אינו עובר איסור, ואינו צריך לאטום אזניו שהרי אינו מתכוין להנות. [עיי' בשו"ע (יו"ד סי' קב סעי' ו), רמ"א (שם) ושו"ע (סי' לד). ושו"ר שכן פסק הגר"ק שליט"א (קרא עלי מועד פ"ב אות ה בתקונים)].

יא. צלצל פלאפון

מכשיר פלאפון שצלצולו מנגינה של שירים העשויים להביא לידי ריקוד, ראוי להחליף הצלצל בימים אלו לצלצל אחר, אולם אין איסור בדבר. [לכאזן אין חיוב בזה כיון שאינו צלצל המיניד לשמח, אלא לסיון שמקשרים אליו, ומ"מ ראוי להחליף כיון שיש בזה משום קצת שמחה, והכל לפי הענין. ולעומת שמשמעלים שיר עבור המתקשר כדי להנעים ההמתנה (שיחה המתנה) ולכאורה גם שיר זה אין בעל הקו חיוב להחליף כי אין מטרת השיר לשם ריקוד כלל אלא להנעים ההמתנה. ועיי' לקמן לענין סיפורים המשולבים עם קצת שירים ושירה בקייטנות. ושוי"מ שדעת הגר"ק שליט"א (תשובות הגר"ח עמי' קט תשובה רל) שאין לצלצל פלאפון משום איסור שמיעת שירים. ועיי' בהלכות והנהגות (עמי' 6) בשם הגר"ש"א זצ"ל].

יב. מוזיקת רוק (בהנחות וכדו')

במקומות שמפעילים מוזיקה להנעים ההמתנה והקניגה של הלוקחות (כמו שמצוי בחנויות וכדו' או בטלפון עד קבלת השירות), ראוי להפעיל בימים אלו מוזיקה שאינה מסוג השירים העשויים להביא לידי ריקוד. [עיי' מ"ש"כ בהערה לדעיל. ועיי' בשו"מ (מהדו' ו' סי' קסא)].

יג. לצורך פרנסה

הלומד לנגן לצורך פרנסה מותר לו לנגן לצורך כיון שאינו עושה לצורך שמחה. [אג"מ (א"ח ח"ג סי' 19) והגר"ש"א זצ"ל (סודר פסח כהלכתו פ"ב אות טז הגה 55)].

יד. גני ילדים

מותר לנגן בגני ילדים לצורך קטנים שלא הגיעו לחינוד. [הגר"ש"א זצ"ל (הל' חג בחג שם הגה 34) והגר"ק זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמי' שט)].

ד. הלאקה בימי הספירה

תספורת ראשונה במספרים ילדים בני שלש ("חלאקה") מותרת בכל ימי הספירה. [הגרש"י זצ"ל (הלי חג בחג פיזי הגה 59)]. ויש אומרים שמותר אף להקדיש הספורה על מנת לעשות ביום הילולת רשבי"ל שקבר במירון. (תשובות והנהגות ח"ב סי' רמז). ועי' בבאר היטב סי' תקלו סי' ה) שמותר להשהות שמחת התגלחת שעושים לקטן עד המועד ומגלחין ע"י ספר ישראל. אולם דעת הגרש"י זצ"ל (הליכויסי פי"א הגה 83) שמ"מ אין אנו נוהגים לגלחו בחוה"מ פסח אלא יש להמתין עד ל"ג בעומר].

ה. מצטער מריבוי השער

יש אומרים שמריבוי השער יכול לגלחו בספירת העומר כי אין זה אלא מנהג. [רדב"ז (סי' תרפז) והגר"ח פלאגי (הגהות רחמים לחיים על הרשב"א ח"ה סי' רע"א)]. אבל להלכה הדבר אסור אף כשמצטער מריבוי השער. [כן משמע מהביאור הלכה (סי' תצג) שפסק שהמותרים להסתפר בחוה"מ מותרים להסתפר בעומר, ובחוה"מ אסור להסתפר אף שיש לו צער ממתת שרגיל להסתפר, כמבואר בשו"ע (סי' תקלא), במ"ב (שם) ובביאור הלכה (שם)]. ויש לדחות דשמה הביאור הלכה למד מחוה"מ לקולא ולא לחומרא כי אין זה אלא מנהג, וצ"ע. ועי' עוד בשעמטא עמיקתא גליון צ"ז].

ו. לצורך בריאות או משום מיהוש הראש

מותר להסתפר אם צריך לעשות כן לצורך בריאותו. [ערוה"ש (אות ג)]. וכן מותר אם ריבוי השער גורם לו מיהוש הראש. [כה"ח (אות ו) ואת טו) בשם עיקרי הדי"ט (סי' כא אות ח)].

ז. תספורת לצורך הליכה לפני שרים

מי שצריך להיכנס למקום השררה בימי ספירת העומר וצריך להסתפר משום שלום מלכות או משום חשש איבה או הפסד ממון מרובה מותר לו להתגלח בימי הספירה. [נרע אמת (ח"א סי' טז) והתי"ש (א"ח סי' קנח)].

ח. במקום הפסד ממון

יש אומרים שהעוסק באיזה מסחר שאם לא יספר זקנו בימי הספירה יהיה לו הפסד ממון, מותר לו להתגלח כי לא נהגו במקום הפסד. [אג"מ (חיד' סי' קב) והגרש"י (מעדני שלמה עמ' ב)]. ויש מחמירים בזה. [הגרש"י זצ"ל (הלכות חג בחג פיזי הגה 65)]. ועי' בורע אמת (סי' טז) שכתב דא"א לבטל מנהג מפני בושה. ועיי"ש לענין להתיר מנהג מפני איבה].

ט. בעלי ברית

אם יש מילה בימי הספירה, הסנדק והמוהל ואבי הבן אף שאינו מוהל בעצמו, מותרים להסתפר בספירה לכבוד המילה. אבל המוציא והמביא אינו רשאי להסתפר. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב) ומ"ב (סי' ק"א)].

י. זמן התספורת

המותרים להסתפר אפילו ביום שלפני המילה סמוך לערב קודם הליכה לבת"ח ראשים להסתפר. ואם חלה המילה בשבת מותרים להסתפר בערב שבת אפי' קודם חלות. [מ"ב (סי' ק) ועי' בחתי"ס (סי' קנח-קנ"ג) שכתב דמה שהתירו תספורת בשבת מילה כי דומה לקרבן וי"ט שלו הוא. ועיי"ש בנשאל לדוד (א"ח סי' טו) שכתב שאבי הבן יכול להסתפר כל יום המילה אפי' אם אינו נמצא שם כי יו"ט ידידה הוא, אולם הבעל ברית והסנדק י"ל שרשאים להסתפר עד המילה, עיי"ש].

יא. המילה חלה ביום ראשון

אם חלה המילה ביום ראשון, יש אומרים שמותר לבעלי ברית המותרים בתספורת (ענין באות הקודמת) להסתפר בערב שבת. [כה"ח (אות ל) בשם תשובה מאהבה]. ויש אוסרים. [כה"ח (אות לו) בשם אגורה באהלך].

יב. בר מצוה

י"א שמותר לחתן בר מצוה להסתפר. [מקור חיים (לחוי"ט סי' תצג)]. ויש אוסרים. [משנה הלכות (ח"ו סי' מז)]. ולמעשה לכתחלה יסתפר בעודו קטן, ובדיעבד מותר לו להסתפר בו ביום. [עיי' בדברי הגרש"י זצ"ל (הליכויסי פסח פי"א אות טו)]. ודעת הגרש"י זצ"ל (אשרי האיש פס"ה אות ח) דהמיקל יש לו על מי לסמוך].

יג. התן כשבת שלפני החתונה

חתן רשאי להסתפר בשבת שלפני חתונתו. [שע"ת (שם סי' ק"ז)].

יד. התן הרשאי להתחתן בימים אלו

חתן הרשאי להתחתן בספ"ע (ע"י בזה לעיל) מותר לו להסתפר ביום חופתו, כי יום טוב שלו הוא. [עיי' ברמ"א (סי' תצג סעי' ג), שמותר לבעל ברית ולאבי הבן להסתפר ביום הספירה לכבוד המילה, וי"ל שה"ח בזה, וכן הוא בברכ"י (אות ז) ובפקרי הדי"ט (סי' כא אות ט) לענין חתן].

טו. הקרואים לחתונה

הקרואים לחתונה בימי העומר (ע"י הפרטים בזה לעיל), אינם רשאים להסתפר. אולם כאשר בלא תספורת ימנע מלילך לחתונה, רשאי להסתפר אף שהוא בימים שנוהג איסור. ואף אם הוא הקרואים שלא יקפידו עליו אם לא יגיע. [אג"מ (ח"ב סי' צ"א וכן אב) ועיי"ש דהיינו טעמא כי יש מצוה על כל אחד בשמחת חתן וכלה, וכשלא יסתפר לא יוכל להיות שם רשאי להסתפר. ולי"ד לברית מילה שאין מתירין לכל הקרואים להסתפר אלא לאבי הבן והמוהל והסנדק, ששם ליכא מצוה על שאר אדם מצד עצמם שייבאו להברית אלא על אבי הבן הוא מצוה שיעשה בשמחה ברבי ע"ס ושיקרא חבריו לשמוח עמו, אבל בנישואין הוא מצוה על כל אדם שילכו לשמחת הנישואין].

הרבות שהחיינו והטוב והמטיב

א. על כנייה ברכה אף על פירות

יש אומרים שאין ללבוש בגד חדש בימי העומר. [לקט יושר (עמ' 98) בשם רבו התרה"י. ועי' תשובות ופסקים (מק"ץ נרדמים סי' טז) שכתב דמחמת אבלות על תלמידי ר"ע נהגין שלא לעשות כסות חדשה מפסח עד שבועות]. וטעם הדבר הוא משום שמברכים שהחיינו, ואין לברך ברכה זו בימי הספירה כמו שאין מברכים בימי בין המצרים. [גנזי יוסף (סי' טז) בשם הלכות אפרים (ח"ב מאמר ק"ז)]. וי"א שמותר לברך שהחיינו (בין על כלים וכו' וכו'). [מאמר מרדכי (שם סי' ב), עיקרי הדי"ט (סי' כא אות יז), זבחי צדק (החדשות סי' קט). וכ"כ בלבושי מרדכי (סי' קג) והגרש"י זצ"ל (שם)]. וי"א שאם נודמן לו איזה דבר שצריך לברך עליו שהחיינו, יברך. [מ"ב (סי' תצג ס"ק ב). ודעת הגרש"י זצ"ל (שם) דכוננת המ"ב לאו דוקא]. וכל א' ינהג כמנהגו].

ב. ברכת הטוב והמטיב

מותר לברך ברכת הטוב והמטיב בימי העומר. [עיי' בשד"ח (מע' בין המצרים סי' ב סי"ק ג) שמותר לברכה בימי בהמ"צ. וכן אג"מ (ח"ג סי' פ ד"ה ומכוננת) אלא שאסר לקנות מר"ח אב דבר שמחייב ברכה זו (שם) איירי לענין מכוננת) כי הוא כנ"ל של שמחה שאסור. וכן הביא בנטעי גבריאל (פי"ז אות כב) ע"פ סידור העיב"ץ. וא"כ ק"י בספ"ע דקדילא ט"פ].

ימים שנוהגים מנהגי אבלות

א. ממתני נוהגים דיני אבלות

יש נוהגים שלא להסתפר מתחילת הספירה (דהיינו מיום שני של פסח). ויש נוהגים מנהגי אבלות מיום שני של ר"ח אייר. [עיי' שו"ע, רמ"א (סי' תצג סעי' ג) ומ"ב (סי' ה) וסי' ק"ד]. ולמנהג זה יש אומרים שצריך לזהר שלא לישא אשה ולהסתפר בשני הימים של חודש אייר. ויש אומרים שנוהגים איסור מיום א' דר"ח. [מ"ב (סי' טו)]. ויש מקומות שנוהגין להקל רק בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (סי' טו) ועי' בעת"ח (סי' א) שצריך המנהג המיקל לעוד צדדים אף לנהג איסור].

ב. בחולו של מועד פסח (לנוהגים מיום שני של פסח)

יש אוסרים ריקודים ומחולות של רשות אפילו בחולו המועד פסח. [משמעות הפמ"ג (א"א סי' ק"א)]. ויש מתירין. [כן מוכח מהשעה"צ (אות ד) שהביא אפילו פסקו על הפמ"ג רק על ר"ח סיון ועד העצרת]. וכן המנהג. [הגרש"י זצ"ל (הלי חג בחג ספ"ע פי"ז הגה 95)].

ג. חל ר"ח אייר בשבת

אף לנוהגים איסור בר"ח אייר, אם חל ר"ח בשבת יש להתיר בערב שבת לישא אשה בו ביום כיון שעיקר הסעודה תהיה בשבת ור"ח. [מ"ב (סי' ה)].

ד. ר"ח אייר שחל בששי – שבת (אם מותרת בתספורת)

אם חל ר"ח אייר בימי ששי שבת כיון שיש כאן תוספת שמחה שבת ור"ח, יש להתיר להסתפר בערב שבת מפני כבוד השבת. [מ"ב (סי' ה) ודעת בעל האג"מ (בין פסח לשבועות פי"ז הגה כב) שד"ן זה הוא אף לנוהגים להסתפר לאחר ל"ג בעומר]. וי"א שאף המקפידים שלא להסתפר בר"ח משום צוואת ר"י החסיד (אות מח) [עיי' מ"ב סי' ר"ט סי"ק ז] יכולים להקל בר"ח אייר. [בעל האג"מ (שם תהה ח) והגרש"י זצ"ל (הלי חג בחג פיזי הגה 51)]. ויש מחמירים בזה. [הגר"ח קניבסקי זצ"ל (בין פסח לשבועות שם הגה ז) ומבית לוי (ניסן עמ' ע"ג)].

ה. עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים מיום שני של פסח)

י"א שנוהגים שלא להסתפר (ושלא לישא אשה) עד ל"ג לעומר, שאז פסקו מלמות תלמידי ר"ע. ודעת השו"ע (סי' תצג סעי' ב) שאין להסתפר עד יום ל"ד בבקר דאז פסקו מלמות. [עיי' מ"ב (סי' ק)]. ועי' להלן בענין נישואין ותספורת בל"ג בעומר.

ו. עד מתי נוהגים דיני אבלות (לנוהגים מר"ח אייר)

הנוהגין דיני אבלות מיום שני שבר"ח אייר, לא יסתפרו מל"ג בעומר ואילך. אלא שמותר להם להסתפר בל"ג בעומר עצמו. [רמ"א (סעי' ג) ועי' להלן לענין תספורת בל"ג בעומר]. ומכל מקום לא לפדעו זה המנהג לישא ולהסתפר בג' ימי הגבלה, וזה שרי מיום ראשון של ימי הגבלה בבוקר דוקא דאמרינן מקצת היום ככולו. ויש מקומות שנוהגין להקל בר"ח אייר ובל"ג בעומר ובר"ח סיון עד שבועות, ולענין ריקודין ומחולות, עיין בסמוך]. ובענינים אלו יתפוס כל אחד כפי מנהג מקומו. [מ"ב (סי' טו)]. ואם אין מנהג ידוע יכול לתפוס איזה מנהג שרצה. [מ"ב (סי' ק)]. ועיין לקמן לענין מנהג ארץ ישראל בזה.

ז. מנהג האר"י ז"ל לענין תספורת בימי הספירה

האר"י ז"ל נהג שלא להסתפר כלל עד ערב חג השבועות. ולפי מנהגו אפי' אם יודמן ברית מילה אין להסתפר בכל זמן העומר. [שע"ת (אות ח)]. ואם שבועות חל במוצ"ש מותר להסתפר ביום ו' שהוא יום מ"ח לעומר כדי שלא יכנס לחג כשהוא מנוול. [מורה באצבע (סי' ח אות רכ"א)].

ח. ר"ח סיון שחל ביום ראשון

הנוהגים איסור תספורת מר"ח אייר עד ג' בסיון, אם חל ג' סיון ביום א' מותרים להסתפר בערב שבת שלפני שהוא ר"ח סיון מפני כבוד השבת. [הגרש"י זצ"ל (הליכויסי פי"א אות כד)]. ועיי' במקראי קדש (ססי' ז)]. ויש מסתפקים בזה. [בעל האג"מ (הלכות ספ"ה – איידער אות ט)].

ט. ריקודים מר"ח סיון עד העצרת (לנוהגים דיני הספירה מר"ח אייר)

מר"ח סיון עד העצרת מותרים בתספורת, אלא שיש להסתפק האם אסורים בריקודים ומחולות של רשות. [שע"ת (אות ד)]. ונוהגים להחמיר. [הגרש"י זצ"ל (שם פי"א אות טו ובגהה שם)].

י. מנהג ארץ ישראל

בארץ ישראל בני אשכנז נוהגים דיני האבלות החל מתחילת ימי הספירה בפסח. [לוח ארץ ישראל (לגרימ"ט סוף חוד ניסן)].

יא. תספורת ונישואין בל"ג בעומר

מנהג בני אשכנז שלא להסתפר ולישא אישה בליל ל"ג בעומר, אבל ביום (מנץ החמה) מקילים. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב), מ"ב (סי' י-יא) ולוח אר"י (לגרימ"ט סוף חוד ניסן)]. ואם השעה דחוקה יש להקל אף בליל ל"ג בעומר בין לענין תספורת ובין לענין לישא אישה (ובכה"ג שלי"ג בעומר חל ביום ו' ואין נוהגין בזמנינו להתחתן ביום ששי ואין רוצים לדחות החתונה, ניתן להחשיב זאת כשעת הדחק ולהתחתן בליל ל"ג בעומר). [מ"ב (סי' יא) והגרש"י זצ"ל (שם סי' ח"א סי' ק"ד)]. ומנהג בני ספרד להקל מיום ל"ד בעומר. [שו"ע (סי' תצג סעי' ב)].

יב. ל"ג בעומר שחל בערב שבת (למחמירים לעיל)

אף לנוהגים שלא להסתפר עד יום ל"ד בבקר, אם חל יום ל"ג ערב שבת מותר להסתפר מפני כבוד השבת. [שו"ע (סי' תצג סעי' ב)].

יג. נישואין לאחר ל"ג בעומר

מנהג אר"י לענין נישואין להחמיר עד ר"ח סיון חוץ מל"ג בעומר שמקילים כנ"ל. [לוח אר"י (לגרימ"ט סוף חוד ניסן)]. ומנהג הספרדים להקל אף לענין נישואין מיום ל"ד בעומר בבוקר.

יד. להחמיר כל ימי הספירה

הנהגה להחמיר על עצמו ולנהוג איסור כשני המנהגים, רשאי, וי"ל הוא ככסיל בחושך הולך, כיון שכונתו לצאת מהספק. [חק יעקב (סי' תצג ס"ק יא) ואזיל לשיטתו בספרו מנחת יעקב (כ"ל לו) אות א]. [כן פסק המ"ב (ססי' תצג ס"ק ז) ועיי' בחזו"א (שבועות סי' כב ס"ק א). ועיי' עוד בשעמטא עמיקתא גליון נ"ט].

טו. לישנות מנהגו

י"א שמותר לישנות משנה לשנה הימים שנוהג בו איסור. [אג"מ (א"ח ח"א סי' קנט וח"ב סי' צה) כיון שבתרתייהו יש מספר הליג יום, דשני המנהגים הם נחשבים למנהג אחד לאסור מספר ל"ג יום, עיי"ש].

טז. ספק אם הדבר נאסר מפני המנהג

בספק אין להחמיר בדבר שהוא רק מצד המנהג. [שעה"צ (סי' תצג אות יז) ע"פ חחק יעקב].

להשתתף בחתונה הנערפת בימים אלו

א. חתונה שנערפת שלא כדין

הנושא אישה בימים שנוהגים בהם איסור, אף על פי שעושה שלא כדין מכל מקום מותר להשתתף בחתונה ולשמחו. [אג"מ (א"ח ח"א סי' קנט ד"ה והנה החתי"ס) דהא איתא בשו"ע (שם סעי' א) שאם קפץ וכנס שאין עונשין אותו, ואם יהיה אסור לילך אל הסעודות ולשמחו אין לך עונש גדול מזה].

ב. חתונה הנערפת ע"י מי נוהג אחר

הנושא אישה בימים המותרים להתחתן על פי מנהגו, מותרים חבריו הנוהגים איסור באותם הימים להשתתף בשמחתו ולשמחו. [הגרש"י זצ"ל (הליכויסי פסח פי"א אות יט)].

ל"ג בעומר

א. ריבוי שמחה

ביום ל"ג מריבין בו קצת שמחה מפני שפסקו מלות תלמידי ר"ע. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב)]. ומשום הילולת רשב"י. [ערוה"ש (אות ז) וכה"ח (אות כז)]. ויש נוהגים (בין ספרדים בין אשכנזים) לשמוע כלי זמר ולרקוד לכבוד הילולת רשב"י אף בלילה. [הגר"ח זצ"ל (חוט שני שבת ח"ד עמ' שפ)]. ודעת הגרש"י זצ"ל (הליכויסי פסח פי"א הגה כז והנה 58) שלנוהגים כהרמ"א (להסתפר ביום ל"ג) שפיר שרי אפילו ריקודים של רשות. וי"א שסעודה בל"ג בכלל סעודת מצוה. [עיי' במהרי"ל (החדשות סי' ק"ד)].

ב. אמירת התהון

אין אומרים בו חתונן. [רמ"א (סי' תצג סעי' ב) ע"פ מהרי"ל]. גם במנחה של ל"ב. [מ"ב (סי' ט)]. אך למנצח יענד ד' אומרים. [פמ"ג (סי' תצג א"א סי' ק) ומ"ב (סי' קלא סי' לה)]. וכן אם חל ביום חמישי אומרים א-ל ארך אפים. [עיי' מ"ב (סי' קלא סי' לה)]. ואם חל ביום ראשון אין אומרים "צדקתך" בשבת במנחה.

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבמעמח"ם שמעטא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': *6761 יש להקיש 3-3-1 שלושה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. הניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעטא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

© שמעטא עמיקתא – לקבלת הגליון מדי שבוע בדוא"ל, ניתן לשלוח בקשה לכתובת: amikta@gmail.com או amikta@amikta.co.il

